

Pradžia>Kreipimasis į teismą>ES ir nacionalinės teisės sistemos>Specializuoti nacionaliniai teismai Specializuoti nacionaliniai teismai

Portugalija

Šiame skyriuje pateikiama informacija apie Portugalijos specializuotų teismų sistemą.

Pirmosios instancijos teismai (portug. *Tribunais judiciais de 1.ª instância*)

Pirmosios instancijos teismai paprastai yra apylinkės teismai (portug. *tribunais de comarca*). Jie nagrinėja bylas visais klausimais, kurie nepriskiriami kitų teismų kompetencijai. Apylinkės teismai yra ir bendrosios, ir specializuotos kompetencijos.

Apylinkės teismuose yra specializuotos arba bendrosios kompetencijos kolegijos, taip pat vietos kolegijos. Kolegijų pavadinimai nustatomi atsižvelgiant į jų kompetenciją ir savivaldybės, kurioje atitinkama kolegija yra įsteigta, pavadinimą.

Gali būti įsteigtos šios specializuotos kolegijos:

- centrinė civilinių bylų (portug. *Central cível*);
- vietos civilinių bylų (portug. *Local cível*);
- centrinė baudžiamųjų bylų (portug. *Central criminal*);
- vietos baudžiamųjų bylų (portug. *Local criminal*);
- vietos baudžiamųjų bylų dėl nesunkių nusikaltimų (portug. *Local de pequena criminalidade*);
- baudžiamojo tyrimo (portug. *Instrução criminal*);
- šėimos ir nepilnamečių bylų (portug. *Família e menores*);
- darbo bylų (portug. *Trabalho*);
- komerinių bylų (portug. *Comércio*);
- vykdymo (portug. *Execução*).

Šių specializuotų teismų teritorinė jurisdikcija yra platesnė:

- Intelektinės nuosavybės teismas (portug. *Tribunal da propriedade intelectual*);
- Konkurencijos, reguliavimo ir priežiūros teismas (portug. *Tribunal da concorrência, regulação e supervisão*);
- Laivybos teismas (portug. *Tribunal Marítimo*);
- Bausmių vykdymo teismas (portug. *Tribunal de execução das penas*);
- Centrinis baudžiamojo tyrimo teismas (portug. *tribunal central de instrução criminal*).

Specialiosios kompetencijos kolegijos

Itin svarbios yra toliau nurodytos kolegijos.

Centrinės civilinių bylų kolegijos

Šios kolegijos yra kompetentingos:

pagal paprastą procedūrą nagrinėti ieškinius dėl konstatuojamojo sprendimo, kurių suma viršija 50 000,00 EUR; civilinio vykdymo proceso metu, kai išieškoma suma viršija 50 000,00 EUR, vykdyti Civilinio proceso kodekse nustatytas pareigas geografinėse srityse, kuriose nėra kompetentingų kolegijų ar teismų;

jų kompetencijai priklausančiais klausimais spręsti dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo skubos tvarka;

vykdyti kitas įstatymuose joms paskirtas pareigas.

Šėimos ir nepilnamečių bylų kolegijos

Klausimais, susijusiais su **asmenų ir šėimos civiline būkle**, šios kolegijos nagrinėja:

- ne ginčo tvarka nagrinėjamas bylas tarp sutuoktinių;
- ne ginčo tvarka nagrinėjamas bylas dėl bendro gyvenimo faktinių santykių arba susijusias su asmenimis, kurie kartu gyvena ir veda bendrą namų ūkį;
- ieškinius dėl asmenų gyvenimo skyrium, nuosavybės atskyrimo ir santuokos nutraukimo;
- ieškinius dėl civilinės santuokos pripažinimo negaliojančia arba panaikinimo;
- ieškinius, pateiktus pagal Civilinio kodekso, patvirtinto 1966 m. lapkričio 25 d. įstatymu-dekretu Nr. 47344, 1647 straipsnį ir 1648 straipsnio 2 dalį;
- ieškinius tarp išlaikymo išmokų tarp sutuoktinių ir tarp buvusių sutuoktinių ir šių prievolių vykdymo klausimus;
- kitus ieškinius, susijusius su asmenų ir šėimos civiline būkle.

Be įgaliojimų šioje srityje, minėtos kolegijos taip pat įgyvendina įstatymais teismams suteiktus įgaliojimus, susijusius su inventorizacijos procedūromis, taikomomis dėl asmenų gyvenimo skyrium ir nuosavybės atskyrimo, santuokos nutraukimo ar civilinės santuokos pripažinimo negaliojančia arba panaikinimo, taip pat specialiais turto atskyrimo atvejais, kuriems taikomi atitinkami įstatymai.

Klausimais, susijusiais su **nepilnamečiais ir pilnamečiais vaikais**, šios kolegijos yra kompetentingos:

nustatyti globą ir turto administravimą;

paskirti asmenį, kuris nepilnamečio vardu sudarys teisinius sandorius, taip pat paskirti bendrąjį globėją, ne teisme atstovausiantį nepilnamečiui, kuriam taikoma tėvų valdžia;

suteikti leidimą įvaikinti;

kontroliuoti, kaip naudojamas tėvų valdžia, ir nagrinėti su tuo susijusius klausimus;

nustatyti išlaikymo išmokas, kurios turi būti mokamos Civilinio kodekso, patvirtinto 1966 m. lapkričio 25 d. įstatymu-dekretu Nr. 47344, 1880 straipsnyje nurodytiems nepilnamečiams, pilnamečiams ar emancipuotiems vaikams, ir nagrinėti ieškinius dėl išlaikymo išmokų išieškojimo;

nurodyti nepilnamečiams paskirti globą, kol jie bus įvaikinti;

pagal paramos ir apsaugos priemonę nustatyti gyvenamąją vietą su asmeniu, kuris buvo pasirinktas dėl įvaikinimo, arba institucijoje siekiant įvaikinti ateityje; nustatyti civilinių globos teisių santykius (portug. *apadrinhamento civil*) ir tokius sprendimus atšaukti;

įgalioti nepilnamečio teisinį atstovą atlikti tam tikrus veiksmus, patvirtinti veiksmus, kurie jau buvo atlikti neturint įgaliojimo, ir imtis priemonių dėl dovanojamo turto priėmimo;

priimti sprendimus dėl finansinės garantijos, kurią tėvai turi mokėti savo nepilnamečių vaikų naudai, mokėjimo;

nustatyti visišką arba dalinį draudimą naudotis tėvų valdžia ir naudojimosi tėvų valdžia ribas, kaip nustatyta Civilinio kodekso, patvirtinto 1966 m. lapkričio 25 d. įstatymu-dekretu Nr. 47344, 1920 straipsnyje;

oficialiai nustatyti vaiko kilmę iš motinos bei vaiko kilmę iš tėvo ir nagrinėti skundus ir tyrimus, susijusius su vaiko kilmės iš motinos bei vaiko kilmės iš tėvo klausimais;

priimti sprendimą dėl nepilnamečio vardo ir pavardės, kai tėvai dėl to nesutaria.

Be kompetencijos šioje srityje, minėtos kolegijos taip pat įpareigotos:

jei yra nustatyta globa arba turto administravimas – nustatyti globėjo arba administratoriaus atlyginimą; nagrinėti klausimus dėl globėjo, administratoriaus arba šeimos tarybos nario atleidimo, pareigų atsisakymo arba nušalinimo; reikalauti pateikti sąskaitas ir jas įvertinti, suteikti leidimą pakeisti teisinę hipoteką ir nustatyti pateiktos garantijos sustiprinimą ir pakeitimą; paskirti specialų globėją, kuris atstovaus nepilnamečiui už teismo ribų;

paskirti specialųjį globėją, kuris nepilnamečiui atstovaus visose bylose dėl globos;

pakeisti, atšaukti ir peržiūrėti įvaikinimą; pareikalauti įvaikintojo sąskaitų ir jas įvertinti, taip pat nurodyti pinigų sumą, kuri iš pajamų turi būti skirta įvaikinto vaiko išlaikymui;

spręsti dėl garantijos, suteikiamos nepilnamečių vaikų naudai, padidinimo ir pakeitimo;

reikalauti tėvų pateikti sąskaitas ir jas įvertinti;

spręsti bet kokius kitus klausimus, susijusius su ankstesniuose punktuose (a– m) nurodytomis procedūromis.

Globos mokymosi tikslais ir apsaugos klausimais teismai yra kompetentingi:

nagrinėti paramos ir apsaugos bylas;

visais atvejais, kai vaikas arba jaunuolis yra pavojingoje situacijoje ir kai apsaugos komiteto intervencija negalima, taikyti paramos ir apsaugos priemonės ir, jei reikia, stebėti, kaip jos įgyvendinamos;

atlikti juridikcinius veiksmus, reikalingus globos mokymo tikslais tyrimui atlikti;

vertinti faktines aplinkybes, kurios pagal įstatymą kvalifikuojamos kaip nusikaltimai, įvykdyti 12–16 m. nepilnamečių, siekiant taikyti globos priemones;

įgyvendinti ir peržiūrėti globos priemones;

paskelbti globos priemonių nutraukimą arba panaikinimą;

nagrinėti apeliacinius skundus dėl sprendimų, kuriais nepilnamečiams, dėl kurių priimti arešto orderiai, taikomos drausminės priemonės.

Darbo bylų kolegijos

Šios kolegijos civilinėse ir kitose bylose nagrinėja klausimus, kylančius iš darbdavio ir darbuotojo santykių bei santykių, kurie atsiranda siekiant pasirašyti darbo sutartis, susijusius su nelaimingais atsitikimais darbe ir profesinėmis ligomis, klausimus dėl sutarčių, kurios pagal įstatymą prilyginamos darbo sutartims, ir klausimus dėl gamybinės ir mokomosios praktikos sutarčių, taip pat klausimus dėl su streiku susijusių pilietinių problemų.

Komercinių bylų kolegijos

Šios kolegijos nagrinėja:

nemokumo bylas ir klausimus dėl specialių restruktūrizavimo priemonių;

ieškinius, kuriais prašoma pripažinti bendrovės steigimo dokumento ir įstatų nebuvimą, negaliojimą ir atšaukimą;

ieškinius dėl bendrovių teisių įgyvendinimo;

ieškinius dėl bendrovių sprendimų galiojimo sustabdymo arba pripažinimo negaliojančiais;

ieškinius dėl bendrovių likvidavimo teismine tvarka;

ieškinius dėl bendrovių, įsteigtų pagal Europos bendrovės statutą, likvidavimo;

ieškinius dėl kontroliuojančiųjų bendrovių likvidavimo;

Bendrovių registravimo kodekse nurodytus ieškinius;

ieškinius dėl kredito įstaigų ir finansų bendrovių likvidavimo.

Jos taip pat kompetentingos nagrinėti skundus dėl įmonių registro skyrių registratorių priimtų įsakymų, taip pat skundus dėl registratorių sprendimų, kurie buvo priimti per administracines procedūras, vykdomas siekiant likviduoti bendroves.

Vykdyto kolegijos

Šios kolegijos atsako už civilinį vykdymo procesą, kaip nustatyta Civilinio proceso kodekse, išskyrus bylas, kurios priskirtos Intelektinės nuosavybės teismui, Konkurencijos, reguliavimo ir priežiūros teismui, Laivybos teismui, šeimos ir nepilnamečių bylų kolegijoms, darbo bylų kolegijoms ir komercinių bylų kolegijoms. Vykdyto kolegijos taip pat užtikrina baudžiamosiose bylose priimtų sprendimų, kurie pagal baudžiamojo proceso teisės nuostatas neturėtų būti vykdomi civilinių bylų teisme, vykdymą.

Teismai, turintys platesnę teritorinę jurisdikciją

Intelektinės nuosavybės teismai

Šie teismai nagrinėja klausimus, susijusius su:

ieškiniais, kurių pagrindas susijęs su autorių teisėmis ir gretutinėmis teisėmis;

ieškiniais, kai ieškinio pagrindas bet kokiomis įstatyme nustatytais sąlygomis susijęs su pramonine nuosavybe;

ieškiniais dėl patentų, papildomos apsaugos liudijimų, naudingųjų modelių ir puslaidininkinių gaminių topografijų, nurodytų Pramoninės nuosavybės kodekse (portug. *Código da Propriedade Industrial*) ir kituose taikytinuose teisės aktuose, pripažinimo negaliojančiais ir panaikinimo, taip pat prašymais dėl piešinių arba modelių, prekių ženklų, logotipų, apdovanojimų, kilmės vietos nuorodų ir geografinių nuorodų registracijų, dėl kurių yra pareikštas priešieškis, paskelbimo negaliojančiomis arba panaikinimo;

apeliaciniais skundais dėl Nacionalinio pramoninės nuosavybės instituto (portug. *Instituto Nacional da Propriedade Industrial, I. P. - INPI, I. P.*) priimtų sprendimų, kuriais suteikiamos arba atmetamos bet kokios rūšies pramoninės nuosavybės teisės, arba sprendimų dėl perdavimo, licencijų arba senėjimo paskelbimo, arba dėl bet kokių kitų aktų, kuriais keičiamos arba panaikinamos pramoninės nuosavybės teisės arba kurie joms turi poveikį;

Nacionalinio pramoninės nuosavybės instituto priimtų sprendimų arba bet kokių kitų priemonių, kurias teisiškai galima ginčyti, apskundimu ir peržiūra atvejais, susijusiais su pažeidimais ir baudomis;

ieškiniais dėl konstatuojamojo sprendimo, kai ieškinio dalykas susijęs su interneto domeno vardais;

apeliaciniais skundais dėl Nacionalinio mokslinės analizės fondo (portug. *Fundação para a Computação Científica Nacional*), kuris yra kompetentinga institucija, atsakinga už domeno vardų registravimą, atmetimą arba atnaujinimą, priimtų sprendimų;

ieškiniais, kurių pagrindas susijęs su bendrovėmis ar bendrovių pavadinimais;

skundais dėl Registrų ir notarų instituto (portug. *Instituto dos Registos e do Notariado, I. P. - IRN, I. P.*) priimtų sprendimų, susijusių su bendrovių ir prekių ženklų pavadinimų priimtumu pagal Nacionalinio juridinių asmenų registro (portug. *Registo Nacional de Pessoas Coletivas*) teisinę sistemą;

ieškiniais, kai ieškinio pagrindas susijęs su nesąžiningos konkurencijos arba komercinių paslapčių, susijusių su pramonine nuosavybe, pažeidimo veiksmais; įrodymų rinkimo ir saugojimo bei informacijos teikimo priemonėmis, kai jos būtinos intelektinės nuosavybės teisėms ir autorių teisėms apsaugoti.

Konkurencijos, reguliavimo ir priežiūros teismas

Be kitų klausimų, šis teismas nagrinėja klausimus, susijusius su sprendimų, nutarčių ir kitų priemonių, kuriuos pažeidimo atvejais priima kelias reguliavimo institucijos, t. y. Konkurencijos institucija (portug. *Autoridade da Concorrência*), Portugalijos civilinės aviacijos administracija (portug. *Autoridade Nacional da Aviação Civil*), Portugalijos bankas (portug. *Banco de Portugal*) bei Portugalijos vertybinių popierių rinkos komisija (portug. *Comissão do Mercado de Valores Mobiliários*) ir kurie gali būti teisiškai ginčijami, apskundimu, peržiūra ir vykdymu.

Laivybos teismai

Šie teismai nagrinėja bylas, susijusias su:

kompensacija dėl laivų, valčių arba kitų plaukiojančių priemonių sukeltos arba patirtos žalos arba dėl jų naudojimo jūrose kylančios žalos remiantis bendrais teisės aktuose nustatytais principais;

laivų, valčių ir kitų plūdriųjų konstrukcijų statymo, remonto, pirkimo ir pardavimo sutartimis, su sąlyga, kad jos skirtos naudoti jūrose;

jūrų transporto, mišraus transporto arba daugiarūšio transporto sutartimis;

transporto upėmis ar kanalais sutartimis, atsižvelgiant į 1 lentelėje, pridedamoje prie bendrųjų uostų taisyklių (portug. *Regulamento Geral das Capitánias*), patvirtintų 1972 m. liepos 31 d. dekretu-įstatymu Nr. 265/72, nustatytas ribas;

laivų, valčių ir kitų plūdriųjų konstrukcijų frachtavimo ar išperkamosios nuomos sutartimis;

jūrose naudoti skirtų laivų, valčių ir kitų plūdriųjų konstrukcijų bei jų krovinių sutartimis;

hipotekomis ir pirmumo teisėmis laivų arba valčių atžvilgiu ir bet kokiais užstatais dėl plūdriųjų konstrukcijų ir jų krovinių;

specialiomis procedūromis dėl laivų, valčių bei kitų plūdriųjų konstrukcijų ir jų krovinių;

skubiomis laikinųjų apsaugos priemonių taikymo procedūromis, susijusiomis su laivais, valtimis ir kitomis plūdriosiomis konstrukcijomis, atitinkamai jų krovinių ir bunkeriniu kuru bei kitu turtu, priklausančiu laivams, valtimis ir kitoms plūdriosioms konstrukcijoms, taip pat išankstiniais prašymais uosto kapitonui padėti išvežti daiktus, dėl kurių vykdomos šios procedūros;

klausimais dėl bendrų arba konkrečių nuostolių, įskaitant nuostolius, susijusius su kitomis plūdriosiomis konstrukcijomis, skirtomis naudoti jūroje;

pagalba jūroje ir naudingosiomis atliekomis;

laivo vilkimo ir laivo vedimo sutartimis;

jūrą teršiančių šiukšlių pašalinimu;

civiline atsakomybe už jūrų ir kitų jų jurisdikcijai priklausančių vandenų taršą;

žvejybos arba jūros gėrybių, moliuskų ir jūros žolių rinkimo būdų ar įrangos, grandinių, įrangos, ginklų, išteklių ir kitų objektų, skirtų naudoti plaukiojant ar žvejojant, naudojimui, praradimu, radimu ar pasisavinimu, taip pat su šių objektų sukelta arba jiems padaryta žala;

turtui, priklausančiam viešajai jūrų nuosavybei, padaryta žala;

išmestų į krantą laivų nuolaužų ir daiktų arba bet kokių esamų liekanų, atsiradusių arba atplukdytų iš vandenyno ir esančių ant dirvožemio arba podirvyje, arba atplukdytų iš vidaus vandenų arba juose esančių, nuosavybės teise ir valdymu, jei tai susiję su laivybos interesais;

areštu;

visais bendraisiais klausimais, susijusiais su komercine jūrų laivininkystės teise;

skundais dėl uosto kapitono priimtų sprendimų pažeidimų jūrų laivininkystės srityje atvejais;

Bausmių vykdymo teismas

Šis teismas stebi ir prižiūri bausmių vykdymą ir priima sprendimus dėl nuobaudos ar kardomojo kalnimo priemonės, nustatytos teismo sprendimu po bausmės skyrimo, keitimo, pakeitimo ir pabaigos. Šis teismas yra kompetentingas:

priimti sprendimą dėl papildomos priverstinio išsiuntimo nuobaudos vykdymo paskelbiant, kad laisvės atėmimo bausmė atlikta, ir priimti sprendimą dėl papildomos priverstinio išsiuntimo nuobaudos vykdymo pirma laiko;

paskelbti įkalinimo nuosprendžio, neapibrėžto termino nuosprendžio (portug. *pena relativamente indeterminada*) ar apsaugos priemonės internuojant asmenį pabaigą;

išduoti arešto, sulaikymo ir paleidimo orderius;

priimti deklaraciją dėl reikalavimų nesilaikymo ir nurodyti areštuoti turtą, susijusį su nuteistu asmeniu, kuris visiškai arba iš dalies sąmoningai išvengė laisvės atėmimo bausmės arba kardomojo kalnimo priemonės vykdymo;

spręsti dėl laikino faktinių aplinkybių ar sprendimų, kurie buvo įrašyti į nuosprendžių registrą, panaikinimo.

Centrinis baudžiamojo tyrimo teismas

Šis teismas atlieka baudžiamuosius tyrimus, priima apkaltinamuosius nuosprendžius ir turi jurisdikciją atlikti tyrimą, kai nusikalstama veikla vykdoma skirtingiems apeliaciniais teismams (portug. *Tribunais da Relação*) priskirtose apskrityse ir kai ji susijusi su šiais nusikaltimais:

nusikaltimais taikai ir žmonijai;

teroristų organizacijos nusikaltimais ir terorizmu;

nusikaltimais, kuriais keliamas pavojus valstybės saugumui, išskyrus su rinkimais susijusius nusikaltimus;

neteisėta prekyba narkotikais, psichotropinėmis medžiagomis ir narkotinių ir psichotropinių medžiagų pirmtakais (prekursoriais), išskyrus atvejus, kai šios medžiagos tiesiogiai platinamos vartotojams, ir nusikalstamo susivienijimo, susijusio su neteisėta prekyba, atveju;

pinigų plovimu;

korupcija, darbdavio turto pasisavinimu, papirkimu ir korupcija;

tyčiniu nemokumu;

netinkamu ekonomiškai nepriklausomų viešojo sektoriaus organizacijų administravimu;

sukčiavimu, susijusiu su subsidijų, dotacijų ar paskolų gavimu ar pasisavinimu;

ekonominėmis ir finansinėmis nusikalstamomis veikomis, kurios buvo įvykdytos organizuotu būdu, ypač naudojant informacines technologijas;

tarptautinio ar tarpvalstybinio pobūdžio ekonominėmis ir finansinėmis nusikalstamomis veikomis.

Paskutinis naujinimas: 22/05/2020

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija neprisima jokios atsakomybės ar teisinių įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Šiuo metu valstybės narės, atsakingos už svetainės puslapių, kuriuose pateikiamas nacionalinis turinys, administravimą, atnaujina šios svetainės turinį, atsižvelgdamos į planuojamą Jungtinės Karalystės išstojimą iš Europos Sąjungos. Jeigu svetainės turinys dar neatspindi Jungtinės Karalystės išstojimo fakto, toks neatitikimas yra netyčinis ir bus ištaisytas.